

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROAKTİF KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

*Ece KONAKLIOĞLU

**M.Murat KIZANLIKLI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, girişimcilik eğiliminin sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ve girişimcilik eğilimi ile proaktif kişilik özelliği arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Sosyal Bilimler ve Sağlık Bilimleri alanında eğitim görmekte olan 416 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında doğru yönlü ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca girişimcilik eğiliminin; öğrencilerin eğitim gördükleri bilim dalı, cinsiyet, iş deneyimine sahip olma ve mezun olduktan sonra çalışmayı hedefledikleri alana göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik eğilimi, proaktif kişilik özelliği, girişimci

*G. Ü. Turizm Fakültesi (Yrd. Doç. Dr.)

**G. Ü. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi (Arş. Gör.)

THE RELATIONSHIP BETWEEN PROACTIVE PERSONALITY AND ENTREPRENEURSHIP INTENTION OF UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of this study examines a significance differences in entrepreneurship intentions according to the socio-demographic characteristics and a correlation between the proactive personality and entrepreneurship intentions. The study population was held on 416 university students studying in Social Sciences and Health Sciences. The study has found that proactive personality trait do increase entrepreneurial intention. It's found that education field, gender, experience and goals of the students also make difference on an individual's propensity to entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship intention, proactive personality, entrepreneur

GİRİŞ

Farklı açılardan ele alınan girişimcilik konusunun ülke ekonomisi üzerindeki olumlu etkileri birçok başarı hikâyesi ile anlatılmaktadır. Özellikle üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası kurdukları işletmeler ile ulusal ekonomiye kazandırdığı başarılar, birçok araştırmacının dikkatini farklı bir noktaya çekerek, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini tespit edilmesinin önemini ön plana çıkarmıştır (Konaklıoğlu ve Güçer, 2010). Girişimcilik teorisi ve girişimcilik çalışmaları içinde büyük öneme sahip olan girişimcilik eğilimi konusunun (Thompson, 2009: 670) özellikle geleceğin girişimcileri olarak algılanan öğrenciler açısından incelenmesinin gerekliliği birçok araştırmacı tarafından ifade edilmiştir (Lüthje ve Franke, 2003; Harhoff, 1999; Pfeiffer, 1997).

Yeni bir iş kurma niyeti araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmakla birlikte (Thompson, 2009), kişisel girişimcilik eğiliminin bağımlı ve bağımsız değişkenler olarak ele alındığı çalışmalarda (Autio, Keeley, Klofsten, Ulfstedt, 1997; Brandstätter, 1997; Chen, Greene, ve Crick, 1998; Davidsson, 1995) konu farklı açılardan incelemiştir. Araştırmalar genellikle kişinin içinde bulunduğu girişimcilik ruhunun geçmişten gelen kişisel bir karakteristik mi, yoksa çevresel faktörlerin etkisiyle ortaya çıkabilen kişisel bir özellik mi olduğu iddialarını tartışmaktadır (Lüthje ve Franke, 2003; İlhan, 2003). Ancak son yıllarda araştırmacıların girişimciliğe bütüncül açıdan bakmaya başladığı görülmektedir. Yani başarılı girişimcilerin diğer bireylerden ayrılarak belirlenmesinde, iş

deneyimi, başarı ihtiyacı, kontrol odağı, sosyal beceriler ve kişisel kararlılık gibi bireysel farklılıklarla birlikte dışsal faktörlerin etkisine de odaklanmanın gerekliliği belirtilmektedir (Luthans ve Ibrayeva, 2006; Markman ve Baron, 2003).

Alan yazında yapılmış teorik ve uygulamalı çalışmalarda girişimciliğin psikolojik özellikler ile ilgili olduğuna işaret edilmekle birlikte (Littunen, 2000, Hansemark, 1998), girişimcilik zaman zaman yazarlar tarafından, birey ya da bireye yönelik kişilik özelliğinin psikolojik bir boyutu olarak ele alınmaktadır (Mueller ve Thomas, 2000). Bazen ise, Covin ve Slevin (1989)'de olduğu gibi, örgüte yönelik bir davranış olarak da değerlendirilmektedir (Duygulu, 2008:96). Girişimcilik eğiliminin önemli bir boyutunu oluşturan proaktif davranış, kültürün bir yansıması olarak bireylerde fırsatları önceden görme, algılama ve peşinden koşma, yeni pazarlara katılım ve girişimsel niyet ile de tanımlanabilmektedir.

O nedenle de proaktiflik, girişimsel faaliyetlerin uygulanmasında girişimciliğin hayati bir elemanı olarak tanımlanmaktadır (Duygulu, 2008: 104). Bu bilgilerden hareketle, bu çalışmada girişimcilik eğilimi ile proaktif kişilik özelliği arasında bir ilişki olup olmadığı ve girişimcilik eğiliminin kişisel özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile sosyal ve sağlık bilimleri olmak üzere farklı bilim dallarında eğitim görmekte olan öğrenciler üzerinde bir alan araştırması yapılmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE PROAKTİF KİŞİLİK ÖZELLİĞİ

Girişimcilik kavramı köken itibariyle Fransız Richard Cantillon'un kullandığı ve girişimci anlamına gelen "entreprendre" terimine dayanmaktadır. 1755'de Cantillon bu terimi, ekonomik parametreler içerisinde kazanç elde etmeyi ve belirsizliği tanımlamak için kullanmıştır (Ağca ve Yörük, 2006; Culhane, 2003; Hiscrich ve Peter, 2002'den akt. Onay ve Çavuşoğlu, 2010: 48).

Girişimcilik ile ilgili olarak alan yazında genellikle girişimcilik faaliyetlerinin -Ajzen'in (1991) teorisine atıfta bulunularak- tasarlanmış davranışlar sonucu başlayan eğilimler olduğu ileri sürülmektedir (Shapero, 1982). Ancak tasarlanmış davranış teorisinin Kruger'in (1993) yaptığı çalışmaya kadar pratikte çok incelenmiş bir model olmadığı görülmektedir. Kruger'dan sonra Davidsson (1995) farklı bir model üzerinde durmuş ve bireylerin kendi başlarına yeni bir iş kurma eğilimlerinin ekonomik ve psikolojik açıdan incelenmesine odaklanmıştır.

Girişimciliğe etki eden faktörleri Hisrich ve Peters (1995: 55-58) şu şekilde sıralamaktadır:

1. Aile Faktörü: Ailenin girişimci olması ve özellikle de babanın kendi işine sahip olmasının, gençlerde girişimciliği tetikleyen önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir.

2. Eğitim Faktörü: Yeni bir girişimde bulunmanın ve yeni işi kurarken karşılaşılan problemlerin üstesinden gelmenin formal eğitim ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Girişimcilerin, finans, stratejik planlama, pazarlama ve yönetim alanlarında eğitime ihtiyaçları vardır.

3. Bireysel Değerler Faktörü: Kişinin riske karşı toleransı, risk alma eğilimi, başarı ihtiyacı, kontrol odağı, belirsizlikle başa çıkabilmesi, yenilikçi kafa yapısı ve kendine güven duyması gibi kişisel değerlerin girişimcilik eğilimini etkileyici faktörler olduğu yaygın bir şekilde düşünülmektedir.

4. Yaş Faktörü: Yaş aralıklarının girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğu, genç ve orta yaşta kişilerin yeni iş kurma heveslerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir.

5. İş Tecrübesi Faktörü: Mesleki deneyim kişiye yeni yapacağı işte olumlu ve olumsuz unsurları önceden fark etme olanağı tanımakta ve önsezi geliştirebilmesine yardımcı olmaktadır.

6. Rol Modelleri: Bireyin ailesi, yakınları, arkadaşları veya kendine örnek aldığı diğer girişimci kişiler rol model olmakla beraber kişiye iş konusunda destek olabilmektedir.

Girişimciliğe etki eden bu faktörlerin yanı sıra, girişimcilik ruhu birçok farklı kişisel özelliği de birlikte ifade etmektedir. Bu noktada özellikle proaktif kişilik özelliği, girişimci kişilikte üzerine en fazla vurgu yapılan özelliklerden birisi olup proaktif insanlar, fırsatları araştıran ve fırsatları rekabet üstünlüğüne dönüştürebilecek eylemleri gerçekleştiren kişiler olarak tanımlanmaktadır (Obrecht, 2004:249).

Stevenson ve Gumpert'e göre, girişimcilerin en belirgin karakteristikleri, "risk alma" eğilimine sahip olmalarıdır. Onlara göre, girişimciler, risk almaya isteklidirler, sürekli olarak iş fırsatlarını kollarlar ve üretim kaynakları üzerinde denetim kurma arzusunda dırlar. Runyan vd. (2008) göre de; girişimcilik eğilimi; yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, Timmons da, girişimcilerin; azimli, problem çözme yeteneği güçlü ve güvenilir mizaca sahip kişiler olduklarını belirtir. Bu özelliklere ilave olarak,

psikodinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımların vurgulamak istediği kişisel nitelikler arasında, girişimcilerin; “proaktif”, “dinamik”, “amaçlı”, “pozitif” ve “inisiyatif alabilme” yetenekleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, “uyumlu olma”, “güven duygusuna sahip olma”, “ölçülü risk alma”, “kararlı olma”, “inatçı olma”, “sonuç almaya yönelik fikri kapasite” ve “kendine güven düzeyinin yüksek olması” da girişimci kişilerin diğer kişisel özellikler arasındadır. Durham Üniversitesi İşletme Okulu tarafından yapılan bir sınıflandırmada ise girişimcilerin, “güçlü başarıma duygusu”, “özerklik”, “bağımsızlık”, “iç kontrol duygusu”, “ölçülü risk alma” ve “yaratıcı eğilim” özelliklerine sahip oldukları vurgulanmıştır (Bridge vd,1998’den akt. Aytaç, 2006:143).

Girişimci kişiler farklı kişilik özelliklerine sahip olmakla birlikte, bu kişiler çevresindeki insanları yönlendiren ve harekete geçiren kişiliklerdir. Bu alanda çalışma yapan Utsch vd. (1999) Doğu Almanya’daki küçük ölçekli girişimciler ve yöneticiler üzerine yaptıkları araştırmada, girişimcilerin “başarı yönelimi”, “yeterlilik duygusu” ve “kontrolden kaçınma” gibi özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuşlardır (Saraçoğlu vd., 2010:4).

Proaktif kişilik özelliği ise insanların çevrelerini etkilemek için harekette bulunma isteklerini ifade etmektedir (Crant, 1995). Proaktivite, temel olarak “mutlu olma” gibi duygusal özelliklerden veya “kontrol odağı” gibi bilişsel özelliklerden farklıdır. Proaktif yatkinlik, kişinin içinde bulunduğu çevre üzerinde doğrudan etkisi olan eylemleri başlatma ve devam ettirme eğilimidir (Bateman ve Crant, 1993:104). Davranışın proaktif boyutu, insanların buldukları çevreyi kontrol altında tutma ve yönlendirme istekleri sonucunda ortaya çıkmaktadır (Langer 1983’den akt. Bateman ve Crant, 1993:104).

Daha fazla proaktif kişilik özelliğine sahip kişiler, iş yaşamlarında ve kariyerlerinde daha fazla özgür iradeye sahiptirler (Siebert vd. 1999). Proaktif kişilerin girişken, fırsatları önceden fark eden ve amaçlarına ulaşana kadar azim ve kararlılık gösteren kişiler oldukları ifade edilmektedir (Gupta ve Bhawe, 2007:3). Ayrıca proaktif kişiler, karşılaştıkları problemleri ortadan kaldıran ve dış dünyalarında etkili olabilmek için bireysel sorumluluklar alabilen kişilerdir (Crant, 2000).

Araştırmalar, proaktif kişiliğin bireysel iş performansı (Crant, 1995), kariyer (Siebert vd. 1999), örgütsel yenilik (Kickul ve Gundry, 2002), girişimcilik eğilimi ve davranışı (Crant, 1996) üzerinde etkili olduğu sonuçlarını ortaya koymaktadır (Crant, 2000: 435; Gupta ve Bhawe, 2007:74). Bu noktada ça-

İşmanın temel amacı proaktif kişilik özelliği ile öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi test etmektir.

Yeni bir işletmenin kurulması girişimcilik alanında sıklıkla araştırılan bir konudur. Yeni bir işletmenin kurulmasının incelenmesinde kimlerin, hangi şartlar altında ve hangi sebeplerle bu yeni işletmeleri kurduğu önemli bir araştırma konusu olarak görülmektedir (Autio, vd.:1997). Her ne kadar bireysel girişimciliğin ölçülmesi ve tanımlanması konusunda fikir birliğine varılmış olunmasa da, girişimcilik eğilimi birçok farklı konuyu kapsamaktadır. Kariyer yönelimi, mesleki tutku, yeni gelişen girişimciler, serbest mesleğe bakış ve kendi işine sahip olma arzusu girişimcilik konusunun kapsamına giren ilişkili konulardır (Thompson, 2009).

Girişimciliğin ortaya çıkışında kişilik mi yoksa sosyal çevrenin mi daha etkili olduğu uzun süre tartışılmıştır. Kişilik üzerinde duranlar, girişimcilerin sahip oldukları psikolojik özelliklere ağırlık vermişlerdir. Kişilik yapısında girişimci öğeler arama çabaları en fazla, "risk alma", "başarma ihtiyacı" ve "kontrol odağı"na sahip olma üzerinde yoğunlaşmıştır. Girişimciliğin ortaya çıkışında çevreyi öne çıkaranlar ise, grup yapısının, toplumsal gelenek ve kültürel özelliklerin etkisini vurgulamışlardır (Naffziger, 1995'den akt. Aytaç, 2006:142). Proaktif kişilik özelliğinin, potansiyel girişimcinin çevreye bakış açısı ile çevreye olan uyumu arasındaki yapıya vurgu yapan özelliği nedeniyle girişimcilik eğilimi konusu içerisinde, proaktif kişilik özelliğine oldukça fazla dikkat çekilmektedir. Proaktivite -çoğu girişimcilik süreç modellerinden farklı olarak- bireysel özellik ve çevre şartlarını uyumlaştırmak için ortaya çıkan eylem odaklı bir değişken olarak ifade edilmektedir (Becherer ve Maurer, 1999:30).

Rauch ve Frese'ye (2007) göre, farklı kişilik özelliklerinin yanı sıra proaktif kişilik özelliği ile iş kurma ve işte başarılı olarak tanımlanan girişimci davranış arasında bir ilişki söz konusudur. Alan yazın incelendiğinde, girişimci kişilerin proaktif yönleri üzerine yapılan farklı araştırmaların (Covin ve Slevin, 1989; Miller, 1983; Lumpkin ve Dess, 1996) yapıldığı görülmektedir (Karabulut, 2009:334).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Küreselleşmenin de etkisi ile teknolojik gelişmeler ve uluslararası rekabetin güçlenmesi, ülkelerin ekonomik anlamda endişeler yaşamaya başlamasına neden olmuştur. Bunun sonucunda ise, girişimcilik faaliyetleri ülkelerin güçlü ve ayakta kalmasını sağlayan önemli bir itici güç haline gelmiştir. İstihdam

oranını ve kişi başına düşen geliri artırma konusunda etkin rol sahibi olan girişimcileri ve girişimci adaylarını teşvik ve destekleme faaliyetlerini gündemlerine almaya başlayan ülkelerde akademisyen ve araştırmacılar, geleceğin girişimcileri olarak gösterilen öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini incelemeye ağırlık vermişlerdir.

Girişimciliğin artan öneminin göz önünde bulundurulması ve geleceğin potansiyel girişimcilerinin ortaya çıkarılmasının ülkelerin ve işletmelerin değişimi daha iyi yönetebilmesi açısından önemli olduğu ve girişimci kişilerin sahip olduğu kişilik özelliklerinin belirlenerek, girişimcilik potansiyeli bulunan öğrencilerin eğitim kurumları ve diğer ilgili paydaşlar tarafından desteklenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu amaçla, kişilerin buldukları çevreyi kontrol altında tutma ve yönlendirme istekleriyle ilgili olan proaktif kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi ile arasında bir ilişki olup olmadığı ve girişimcilik eğiliminin sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1) Girişimcilik eğilimi; Sosyal ve Sağlık Bilimleri alanında eğitim görmekte olan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf, ailedeki çocuk sırası, iş deneyimleri, çalışmayı hedefledikleri alan ve anne veya babanın işletme sahipliği durumuna göre farklılık gösterir mi?

2) Öğrencilerin proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki var mıdır?

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini oluştururken karşılaşılan kısıtlar nedeniyle, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde eğitim görmekte olan üniversite öğrencileri çalışmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Bir araştırmada evrenin tamamı yerine onu temsil yeteneğine sahip örneklem üzerinde çalışma yapmak maliyet, zaman ve enerji tasarrufu sağlaması yönünden tercih edilen bir yöntemdir (Ural ve Kılıç, 2006:34). Bu nedenle verilerin toplanması aşamasında, evrenin tamamı yerine bu evreni temsil eden örneklem üzerinde araştırma yapma yoluna gidilmiştir.

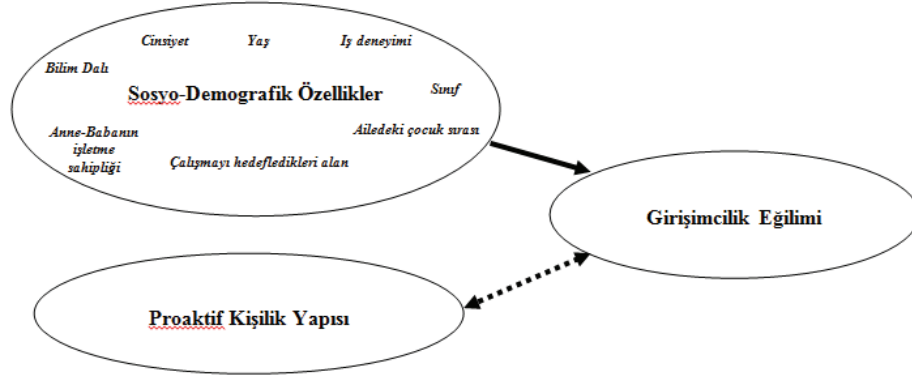
Bu çalışmada, örnekleme girecek olan öğrenciler basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem sayısına ulaşabilmek için öğrencilere dağıtılan toplam 500 anket formundan, 416 tanesi değerlendirmeye alınmış, eksik doldurulan 48 anket formu ise araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

2010-11 eğitim öğretim yılının güz döneminde Gazi Üniversitesi'nin Sağlık Bilimleri Fakültesi (514), Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi (2019) ve Tu-

rizm Fakültesi'nde (689) eğitim görmekte olan toplam öğrenci sayısı 3222 olmak üzere (www.ogrenci.gazi.edu.tr), gerekli örneklem sayısının evren büyüklüğünün 3500'e kadar olması durumunda en az 346 olması gerektiği göz önüne alındığında (Ural ve Kılıç, 2006:49; Sekaran, 1992'den akt, Altunışık, vd. 2010:135), bu çalışmadaki örneklem sayısının evreni temsil etmede yeterli olduğu ifade edilebilir.

2.3. Araştırma Modeli

Çalışmanın amacı doğrultusunda değişkenler arasındaki farklılık ve ilişki durumlarını tespit edebilmek için oluşturulan araştırma modeli Şekil 1 üzerinde gösterilmektedir:

Şekil 1: Araştırma Modeli

Şekil 1'de yer alan araştırma modelinde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, sahip oldukları sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği ve girişimcilik eğilimi ile proaktif kişilik yapısı arasındaki ilişkinin varlığının sorgulanması için oluşturulan yapı görülmektedir. Buna göre Araştırma Modeli'ne dayanarak kurulan temel ve alt hipotezler şu şekilde ifade edilebilir:

H₁: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.

H_{1a}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin eğitim gördükleri bilim dalına göre farklılık gösterir.

H_{1b}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.

H_{1c}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin yaşlarına göre farklılık gösterir.

H_{1d}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin sınıflarına göre farklılık gösterir.

H_{1e}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin ailedeki çocuk sırasına göre farklılık gösterir.

H_{1f}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin iş deneyimlerinin olup olmasına göre farklılık gösterir.

H_{1g}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin çalışmayı hedefledikleri alana göre farklılık gösterir.

H_{1h}: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin anne ya da babalarının işletme sahipliği durumlarına göre farklılık gösterir.

H₂: Öğrencilerin proaktif kişilik yapıları ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki vardır.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak geliştirilmiş yedi soru bulunmaktadır. İkinci bölümde çalışmaya katılanların girişimcilik eğilimini ölçmeye yönelik olarak Thompson (2009) tarafından geliştirilmiş 10 önermelik ve katılım derecesi 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında değişen 7'li Likert tipi "girişimcilik eğilimi ölçeği" (Individual Entrepreneurial Intent Scale) kullanılmıştır. Ölçekte amaç genel olarak bireysel girişimcilik eğiliminin belirlenmesidir. Ölçek bu özelliği ile girişimci kişiliği örgüt içinde ele almaktansa bireysel olarak ele almaktadır. Söz konusu özelliğinden dolayı çalışmanın evrenini oluşturan öğrencilerin bir örgüte bağlı olmaksızın, bireysel girişimcilik eğilimlerini tespit etmede en uygun araç olarak ölçekten yararlanılmasına karar verilmiştir.

Anketin üçüncü ve son bölümünde ise araştırmaya katılanların proaktiflik düzeyini ölçmek üzere geliştirilmiş olan 18 önermelik ve katılım derecesi 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında değişen 7'li Likert tipi "Proaktif Kişilik Ölçeği" kullanılmıştır (Bateman ve Crant, 1993).

Proaktif Kişilik Ölçeği (Proactive Personality Scale-PPS) ise, Bateman ve Crant (1993) tarafından geliştirilmiş tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin orijinal halinin, üç farklı örneklem grubu üzerinde, üç aydan fazla süren çalışmalar sonucunda oluşturulduğu ifade edilmektedir.

Ölçeğin ilk halinin uygulandığı birinci örneklem grubu 282 kişilik lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. İkinci örneklem grubu, ilk aşamada elde edilen verilerin faktör analizi sonucu gözden geçirilmiş ve Beş Faktör Kişilik Kuramı ifadelerini de (dışa dönüklük, duygusal denge/nevrotizm, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk) içeren yeni halini cevaplayan 130 kişilik lisans öğrencileridir. 134 kişilik yüksek lisans öğrencilerinden oluşan üçüncü örneklem grubuna yapılan uygulamada ise proaktif kişilik ölçeğine başarı ihtiyacı, üstün olma ihtiyacı ve

kontrol odağı ile ilgili ifadeler eklenmiştir. Bateman ve Crant (1993) tarafından güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.89$ olarak bulunan ölçeğin yüksek bir güvenilirlik oranına sahip olduğu ($0.80 < \alpha < 1$) ifade edilebilir (Ural ve Kılıç, 2006:290).

Veri toplama aracında yer alan ölçeklerin geçerliliklerinin daha önceki çalışmalarda test edilmiş olmasına rağmen, bu çalışmada da ölçeklerin yapı geçerliliğinin sağlanması noktasında ölçekler önce Türkçe'ye çevrilmiş daha sonra konunun uzmanlarına danışılarak ifadelerin öğrenciler tarafından daha anlaşılabilir hale getirilmesi sağlanmıştır. İlk haliyle pilot uygulaması gerçekleştirilen anket formu üzerinde, örnek uygulamadan sonra bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Öyle ki, Proaktif Kişilik Ölçeği'nin orijinal formunda yer alan "fikirlere yönelik engellerle karşılaşmayı ve üstesinden gelmeyi severim" ifadesi iki yargı cümlesi içerdiği için ve ifadenin pilot uygulamaya katılanlar tarafından iki farklı ters katılım göstermesi sonucu önerme iki ayrı ifade haline getirilmiştir. Dolayısıyla orijinal formu 17 önermeden oluşan Proaktif Kişilik Ölçeği çalışmada 18 önerme olarak uygulanmıştır.

Verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla, araştırmada kullanılan ölçeklere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik testi ve Bartlett küresellik testi (Bartlett's Test) uygulanmıştır (Tablo 1).

Tablo.1: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Açıklanan Toplam Varyans, Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Testi Değerleri

Ölçek	Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	Bartlett Küresellik Testi (sig.)	Varyansı Açıklama Oranı (%)
Proaktif Kişilik	0.926	0.000*	43.893
Girişimcilik Eğilimi	0.747	0.000*	38.292

* $p < 0.01$

Tablo 1 incelendiğinde, KMO değeri girişimcilik eğilimi ölçeği için 0.747, proaktif kişilik ölçeği için ise 0.926 olarak bulunmuş, 0.5 ve 1.0 arasındaki KMO değerinin de kabul edilebilir düzeyde olduğu (Altunışık vd. 2010:266) göz önüne alındığında veri yapısının faktör analizi yapabilmek için yeterli olduğu kanısına varılmıştır. Bartlett testi sonuçları incelendiğinde ise, elde edilen ki-kare değerinin her iki ölçek için de 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu ($\text{sig.}=0.000$) görülmüş, bu sonucun da verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini ve dolayısıyla faktör analizine uygunluğunu gösteren bir diğer ön şart olarak kabul edilebilir düzeyde olduğu (Çokluk vd, 2010:220) tespit edilmiştir.

Bu bulgulardan hareketle yapılan faktör analizi sonuçlarına göre ise girişimcilik eğilimi ölçeği için öz değeri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansa %58.757 katkı sağlayan üç faktör, proaktif kişilik ölçeği için ise toplam varyansa %57.718 katkı sağlayan yine üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak faktör sayısına karar verirken değerlendirilmesi gereken en önemli husus, her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkının önemidir (Çokluk, vd. 2010:221). Bu nedenle hem girişimcilik eğilimi ölçeğinin (%38.292) hem de proaktif kişilik ölçeğinin (%43.893) birinci faktörlerin toplam varyansa sağladıkları katkı oranı tespit edilmekle birlikte, ikinci ve üçüncü faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkı incelendiğinde yapılan katkının öneminin giderek azaldığı ortaya çıkmıştır. Bu durum karşısında daha doğru bir karar verebilmek için, ek olarak "Scree plot" grafiğinin incelenmesinde yarar görülmüş, her iki ölçek için grafik üzerinde de ikinci noktadan sonra faktörlerin varyansa yaptıkları katkının hem küçük hem de yaklaşık olarak aynı olmasından dolayı, her iki ölçeğin de tek faktörlü olmasına karar verilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliği ise Cronbach Alpha katsayısı (α) hesaplanarak belirlenmiştir. Buna göre Girişimcilik Eğilimi Ölçeği için $\alpha=0.76$, Proaktif Kişilik Ölçeği için ise $\alpha=0.92$ olarak tespit edilmiştir.

Kullanılan üç soru formu çeşitli şekillerde kişilerin kendi beyanlarından çıkarılan proaktif davranış ölçütleri, özel ve toplumsal öz bilinç, genel zihin yeteneği, beş faktör kişilik kuramı ile başarı ihtiyacı, üstün olma ihtiyacı ve kontrol odağı özelliklerini belirlemeye yöneliktir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada anket aracı ile elde edilen verilerin analizinde farklı istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır. İstatistiksel veri analizi programına aktarılan verilere öncelikle betimsel istatistik yöntemlerinden olan frekans analizi uygulanmıştır. Frekans analizi sonucunda araştırmaya katılanların sosyodemografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımları tablolaştırılmıştır (Tablo 2).

Analizlerin sağlıklı, güvenilir ve faydalı olabilmesi için sadece kullanılan verinin kaliteli olması yeterli olmayıp, uygun bir analiz tekniğinin seçimi de son derece önemlidir (Altunışık vd., 2010:168). Bu nedenle verilerin analizi aşamasında doğru istatistik yönteminin uygulanabilmesi için parametrik ya da non-parametrik yöntemlerden hangisinin kullanılacağına belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmadaki değişkenlerin ve verilerin normal dağılım göstermesi, örneklem büyüklüğünün 30'dan büyük olması ve varyansların homojen

olmasından dolayı (Ural ve Kılıç, 2006; Altunışık vd., 2010) parametrik testler kullanılmıştır.

Girişimcilik eğiliminin; araştırmaya katılanların eğitim gördükleri bilim dalı, cinsiyet, iş deneyimi, çalışmayı hedefledikleri alan ve anne-babanın işletme sahipliği durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için, yani iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla t-testi uygulanmıştır (Tablo 3). İki'den fazla grubun karşılaştırılabilmesi için ise ANOVA testi uygulanmış ve girişimcilik eğiliminin, araştırmaya katılanların yaş, okuldaki sınıfı ve ailedeki çocuk sırasına göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir (Tablo 4).

Öğrencilerin proaktif kişilik yapıları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü belirlemek için ise "Basit Korelasyon Analizi" kullanılmış ve değişkenler arasındaki "Pearson Korelasyon Katsayısı" hesaplanmıştır. Ayrıca bağımlı değişken girişimcilik eğiliminin bağımsız değişken olan proaktif kişilik özelliğine hangi oranda bağlı olduğunu göstermek için Regresyon Analizi yapılarak belirlilik (determinasyon) katsayısı (R²) bulunmuştur (Tablo 5).

3. BULGULAR

Tablo 2'de araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılanların %57'si Sosyal Bilimler alanında eğitim görürken, %43'ü Sağlık Bilimleri alanında eğitim görmektedirler. Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%65.1) kız öğrencilerden oluşurken, erkek öğrencilerin oranı daha düşük olmuştur (% 34.9). Araştırmaya katılanların çoğunluğu %52.9 ile 20-22 yaş aralığında yer alırken, 17-19 yaş aralığındakilerin oranı %31, 23-25 yaş aralığındakilerin oranı %13.9, 26 ve üzeri yaştakilerin oranı ise %2.2'dir. Öğrencilerin okuldaki sınıflarına ait verilere bakıldığında ise 1. Sınıf (% 43.3) ve 3. Sınıf (% 39.7) öğrencilerinin araştırmaya daha fazla ilgi gösterdikleri söylenebilir. Öğrencilerin ailedeki çocuk sıralamasında çoğunluğun %44 ile ailenin ilk çocuğu olduğu görülürken, sıra sayısı arttıkça öğrencilerin yüzde dağılımı da azalma göstermektedir. Araştırmaya katılanlara daha önce herhangi bir işletmede iş deneyimleri olup olmadığı sorulduğunda ise çoğunluğunun (%61.1) iş deneyimine sahip olduğu, %38.9'unun ise iş deneyimi olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu (%67.8) okulu bitirdikten sonra kamu sektöründe çalışmayı hedeflerken, özel sektörde çalışmayı düşünenlerin oranı %30.3'tür. Son olarak anne ya da babasına ait işletmesi olanların oranı %10.3 iken, büyük çoğunluğun %89.2 ile anne ya da babasının işletmesinin olmadığı görülmektedir.

Tablo.2: Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Yüzde ve Frekans Analizi Sonuçları

Kişisel Özellikler	n	%
Eğitim Görülen Bilim Dalı		
<i>Sosyal Bilimler</i>	237	57.0
<i>Sağlık Bilimleri</i>	179	43.0
Cinsiyet		
<i>Erkek</i>	145	34.9
<i>Kadın</i>	271	65.1
Yaş Grubu		
<i>17 -19</i>	129	31
<i>20-22</i>	220	52.9
<i>23-25</i>	58	13.9
<i>26 ve üzeri</i>	9	2.2
Okuldaki Sınıfı		
<i>1. Sınıf</i>	180	43.3
<i>2. Sınıf</i>	45	10.8
<i>3. Sınıf</i>	165	39.7
<i>4. Sınıf</i>	26	6.3
Ailedeki Çocuk Sırası		
<i>1. Çocuk</i>	183	44.0
<i>2. Çocuk</i>	117	28.1
<i>3. Çocuk</i>	63	15.1
<i>4. Çocuk</i>	33	7.9
<i>5. Çocuk</i>	10	2.4
<i>6. Çocuk</i>	5	1.2
<i>7. Çocuk</i>	4	1.0
<i>8. Çocuk</i>	1	0.2
İş Deneyimi		
<i>İş deneyimi var</i>	254	61.1
<i>İş deneyimi yok</i>	162	38.9
Çalışmayı Hedefledikleri Alan		
<i>Kamu Sektörü</i>	282	67.8
<i>Özel Sektör</i>	126	30.3
Anne ya da Babanın İşletme Sahipliği		
<i>Anne ya da babaya ait bir işletme var</i>	43	10.3
<i>Anne ya da babaya ait bir işletme yok</i>	371	89.2

Tablo.3: Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklılığa İlişkin t Testi Sonuçları

	n	X	s.s	T	P
Eğitim Görülen Bilim Dalı					
Sosyal Bilimler	237	41.95	9.57	5.889	0.001*
Sağlık Bilimleri	179	35.90	11.34		
Cinsiyet					
Kadın	271	37.11	10.57	6.012	0.001*
Erkek	145	43.52	9.92		
İş Deneyimi					
İş deneyimi var	254	41.61	10.35	5.548	0.001*
İş deneyimi yok	162	35.80	10.51		
Çalışmayı Hedefledikleri Alan					
Kamu Sektörü	282	37.89	10.56	4.119	0.001*
Özel Sektör	126	42.57	10.72		
Anne ya da Babanın İşletme Sahipliği					
Anne ya da babaya ait bir işletme var	43	41.55	11.27	1.441	0.150
Anne ya da babaya ait bir işletme yok	371	39.05	10.71		

*p<0.05

Tablo 3'teki t testi sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimleri eğitim gördükleri bilim dalına, cinsiyete, iş deneyimine ve çalışmayı hedefledikleri alana göre farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre ilgili araştırma hipotezleri test edildiğinde;

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, eğitim gördükleri bilim dalına göre farklılık gösterdiğini kabul eden H1a hipotezi kabul edilmiştir. Yani öğrencilerin girişimcilik eğilimi eğitim gördükleri alana göre farklılık göstermektedir. Buna göre ortalamalar dikkate alındığında Sosyal Bilimler alanı öğrencileri Sağlık Bilimleri alanı öğrencilerine kıyasla daha fazla girişimcilik eğilimi içerisindedirler.

Girişimcilik eğiliminin, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiğini kabul eden H1b hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimi cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte ve erkek öğrenciler kız öğrencilere kıyasla daha fazla girişimcilik eğilimindedirler. Bu bulgu, cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde farklılığa sebep olduğu ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla girişimcilik eğilimine sahip oldukları tespit edilen bazı araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir (Wilson vd, 2004; Zhao vd. 2005).

Girişimcilik eğiliminin, iş deneyimine göre farklılık gösterdiğini ileri süren H1f hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre iş deneyimi olanlar iş deneyimi olmayanlara göre daha fazla girişimcilik eğilimindedirler.

Girişimcilik eğiliminin, öğrencilerin çalışmayı hedefledikleri alana göre farklılık gösterdiğini kabul eden H1g hipotezi kabul edilmiştir. İlgili değişkenlerin ortalamaları göz önüne alındığında özel sektörde çalışmayı hedefleyenler kamu sektöründe çalışmayı hedefleyenlere kıyasla daha fazla girişimcilik eğilimine sahiptirler.

Anne ya da babanın işletme sahipliği durumuna göre bir farklılık tespit edilemediği için H1h hipotezine ilişkin H0 hipotezi reddedilememiştir. Yani girişimcilik eğilimi, öğrencilerin anne ya da babalarının işletme sahipliği durumlarına göre bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki Farklılığa İlişkin ANOVA testi Sonuçları

Kişisel Özellikler	n	X	s.s	F	p
Yaş Grubu					
17 -19	129	38.62	10.18	0.662	0.576
20-22	220	39.93	11.35		
23-25	58	39.25	10.18		
26 ve üzeri	9	36.22	8.84		
Okuldaki Sınıfı					
1. Sınıf	180	38.84	10.49	0.399	0.754
2. Sınıf	45	39.22	10.76		
3. Sınıf	165	40.04	11.05		
4. Sınıf	26	38.65	11.49		
Ailedeki Çocuk Sırası					
1. Çocuk	183	39.73	11.26	0.272	0.965
2. Çocuk	117	39.35	10.40		
3. Çocuk	63	38.58	11.23		
4. Çocuk	33	39.87	10.75		
5. Çocuk	10	37.60	6.43		
6. Çocuk	5	38.00	9.43		
7. Çocuk	4	38.25	7.13		
8. Çocuk	1	29.00	-		

Tablo 4'te yer alan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde elde edilen p değerlerinin üç değişken için de $p > 0.05$ olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin yaşlarının, sınıflarının ve ailede yer aldıkları çocuk sırasının girişimcilik eğilimi üzerinde bir farklılığa sebep olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle de; H1c, H1d ve H1e hipotezlerine ilişkin olarak H0 hipotezi reddedilememiştir.

Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiğini öne süren H1 temel hipotezine ilişkin H1a, H1b, H1f ve H1g alt hipotezleri kabul edilmiş, diğer alt hipotezler ise reddedilmiştir.

Bu nedenle girişimcilik eğiliminin öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık göstermesinden dolayı, H1 hipotezinin kısmen kabul edildiği ifade edilebilir.

Tablo 5: Proaktif Kişilik Özelliği ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Matrisi

	Pearson Korelasyon katsayısı	Girişimcilik Eğilimi	Belirlilik Katsayısı (R^2)
Proaktif Kişilik Özelliği	R	0.383	0.146
	P	0.000*	

* $p < 0.001$

Tablo 5'teki bulgulara göre öğrencilerin proaktif kişilik yapıları ile girişimcilik eğilimleri arasında 0.001 anlamlılık düzeyinde bir ilişki tespit edilmiştir. Yapılan Basit Korelasyon Analizi sonuçlarına göre proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında doğru yönlü orta düzeyde ($r=0.38$) (Ural ve Kılıç, 2006:248) bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca Tablo 4'teki belirlilik (determinasyon) katsayısı ($R^2=0.14$) incelendiğinde girişimcilik eğilimindeki toplam varyansın %14'ünün proaktif kişilik özelliğinden kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu bulgulardan hareketle proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğunu (H2) öne süren hipotezin kabul edildiği ifade edilebilir.

SONUÇ

Proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bir diğer amaç ise girişimcilik eğiliminin bazı sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Araştırma bulgularından hareketle proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu ifade edilebilir. Proaktif kişilik özelliğine sahip kişilerin diğerlerine kıyasla daha fazla girişimsel faaliyetlerde buldukları, hem bu çalışmada hem de başka çalışmalarda ortaya konulmuştur

(Crant, 1996:47; Becherer ve Maurer, 1999:34; Gupta ve Bhawe, 2007:73). Becherer ve Maurer (1999)'e göre, proaktif kişiler çevreye karşı daha fazla bireysel uyum gösterebildikleri için, hedef pazarda fırsatları daha fazla araştıran, daha fazla risk alan ve daha girişken örgütler oluşturabilmektedirler.

Yapılan araştırmalar, proaktif kişilik özelliğinin kişinin kendi işini kurmada risk toleransı ve başarıya ihtiyacı kadar önemli etkenlerden biri olduğu görüşünü ortaya koymaktadır. Bu çalışma sonuçlarıyla benzer olarak, Gürel vd. (2010)'ye göre de yenilikçi olma ve risk alabilme davranışı ile girişimcilik eğilimi arasında bir ilişki söz konusudur.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, girişimcilik eğiliminin bazı sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği yönündedir. Buna göre; cinsiyet, eğitim ve girişimci anne-baba figürlerinin girişimcilik eğilimi üzerinde farklılığa sebep olduğu başka çalışma sonuçlarıyla benzer şekilde (Crant, 1996:47) ortaya konulmuştur. Diğer araştırmalarda olduğu gibi (Saraçoğlu vd., 2010:4, Gürel vd, 2010; Basu ve Goswami, 1999), bu çalışmada da erkeklerin girişimciliğe kadınlardan daha yatkın olduğu, artan eğitim düzeyi ile girişimciliğin de arttığı, ayrıca girişimci anne ya da babaların çocuklarının daha girişimci olduğu sonucu elde edilmiştir. Gürel vd. (2010) ise turizm öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada eğitim ile girişimcilik eğilimi ve girişimci kişilik özelliği arasında herhangi bir ilişki olmadığını ortaya koyarak çalışmanın aksi bir bulguyu ortaya koymuştur (Gürel vd., 2010). Ancak; bazı araştırmacılar da girişimcilikle proaktif kişilik özelliği arasındaki ilişkinin, diğer kişisel değişkenlerin hepsinden daha güçlü olduğunu ifade etmektedirler (Baltaş, 2008'den akt. Saraçoğlu vd., 2010).

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla girişimcilik eğilimi sergiledikleri görülmekle birlikte, sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrencilerin, sağlık bilimleri alanında eğitim alanlara oranla, daha fazla girişimcilik eğilimine sahip olduğu tespit edilmiştir. Lüthje ve Franke (2003), yaptıkları çalışmada bu yöndeki bir farklılığın, öğrencilerin eğitim gördüğü alandaki ders programlarında yer alan işletmecilik ya da girişimcilikle ilgili derslerden kaynaklandığını ifade etmektedirler. İş deneyimine sahip olanlarla iş deneyimine sahip olmayanlar arasında da girişimcilik eğilimi konusunda farklılık olduğu tespit edilmiş, ayrıca mezun olduktan sonra özel sektörde çalışmayı tercih eden öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kamuda çalışmak isteyenlere kıyasla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak, Karabulut'un üniversite öğrencilerinin girişimcilik özellikleri ve eğilimlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, öğrencilerin çoğunun girişimcilik eğitimi almalarına rağmen

men yeni kurulmuş bir işte çalışmadıkları ve mezun olduktan sonra kendi işlerini kurarak girişimci olmak istemedikleri sonucu ortaya konulmuştur (Karabulut, 2009).

Bu bilgilerden hareketle, çalışmada elde edilen bulguların yerli ve yabancı araştırmalara sıklıkla konu edilen girişimcilik kavramının açıklanması ve anlaşılmasında alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte girişimcilik eğilimi ve proaktif kişilik özelliği ile ilgili bundan sonraki araştırmaların farklı örneklem grupları üzerinde uygulanarak bu araştırma bulguları ile kıyaslanması, kavramlara daha geniş ve zengin bir bakış açısı ile bakılmasında etkili olabilecektir.

KAYNAKÇA

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Autio, E., Keely, R. H., Klofsten, M. ve Ulfstedt, T. (1997), "Entrepreneurial Intent Among Students: Testing An Intent Model in Asia, Scandinavia, And Usa", <http://www.babson.edu/entrep/fer/papers97/autio/aut1.htm>, (Erişim Tarihi: 25. 04. 2011)

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-kültürel Bir Pespektif. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 15, 139-160.

Basu, A. ve Goswami, A. (1999). Determinants of South Asian entrepreneurial growth in Britain: A multivariate analysis. Small Business Economics, 13, 57–70.

Bateman, T. S. ve Crant, J. M. (1993). The Proactive Component of Organizational Behavior: A Measure and Correlates. Journal of Organizational Behavior. 14 (2), 103-118.

Becherer, R. C. ve Maurer, J. G. (1999). The Proactive Personality Disposition and Entrepreneurial Behavior Among Small Company Presidents. Journal of Small Business Management, 37 (1), 28-36.

Brandstätter, H. (1997). Becoming an Entrepreneur: Aquestion of Personality Structure? Journal of Economic Psychology, 18, 157–177

Chen, C.C., Greene, P.G. ve Crick, A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? Journal of Business Venturing, 13(4), 295–316

Covin, J.G. ve Slevin, D. P. (1989). Strategic Management of Small Firms in Hostile and Bening Environments. *Strategic Management Journal*. 10 (1), 75-87.

Crant, J. M. (2000). Proactive Behavior in Organizations. *Journal of Management*. 26 (3), 435-462.

Crant, J. M. (1996). The Proactive Personality Scale as a Predictor of Entrepreneurial Intentions. *Journal of Small Business Management*. 34 (3), 42-49.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS Ve Lirsel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi

Davidsson, P. (1995). Determinants of entrepreneurial intentions. Jonskoping International Business School, Sweden. http://eprints.qut.edu.au/2076/1/RENT_IX.pdf (Erişim tarihi: 30.04.2011).

Duygulu, E. (2008). Algılanan kurumsal görünüm, proaktif kişilik özelliği ve iş kurma (girişimcilik) tutumu: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri üzerine bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10 (2), 95-120.

Gupta, V. K. ve Bhawe, N. M. (2007). The influence of proactive personality and stereotype threat on women's entrepreneurial intentions. *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 13 (4), 73-85.

Gürel, E., Altınay, L. ve Daniele, R. (2010). Tourism students' entrepreneurial intentions. *Annals of Tourism Research*, 37 (3), 646-669.

Hansemark O. C. (1998). The effects of an entrepreneurship programme on need for achivement and locus of reinforcement. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 4 (1), 28-50.

Harhoff, D., (1999). Firm formation and regional spillovers evidence from Germany. *Economics of Innovation and New Tchnology*, 8,27-55

Hisrich, R. D. and Peters, M. P. (1995). *Entrepreneurship: Starting, Developing, And Managing A New Enterprise*. Third Edition (Homewood: Irwin Publishing Co.)

Karabulut, A. T. (2009). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ve eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. XXVI (1), 331-356.

Kickul, J. ve Gundry, L. K. (2002). Prospecting for strategic advantage: The proactive entrepreneurial personality and small firm innovation. *Journal of Small Business Management*. 40(2), 85-97.

Konaklioglu E. ve Güçer, E. (2010). Potansiyel Girişimci Olarak Turizm Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespiti, International Conference on Entrepreneurship, Family Business and Innovation, Cankaya University, Ankara Turkey, October 21-23 2010

Littunen, H. (2000). Entrepreneurship and the Characteristics of the Entrepreneurial Personality, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 6 (6), 295-309.

Luthans, F. ve Ibrayeva, E. S. (2006), "Entrepreneurial self-efficacy in Central Asian transition economies: quantitative and qualitative analyses", *Journal of International Business Studies* 37, 92–110.

Lüthje C. ve Franke N., (2003). The 'making' of an entrepreneur: Testing a model of an entrepreneurial intent among engineering students at MIT, *R&D Management* 33 (2) 135–147

Markman, G.D. ve Baron, R. (2003) "Person-Entrepreneurship Fit: Why Some Persons are More Successful as Entrepreneurs than Others," *Human Resources Management Review*, 13, 281-302.

Mueller, S. L ve Thomas, A.S. (2000). Culture and entrepreneurial potential: A nine country study of locus of control and innovativeness. *Journal of Business Venturing*, 16 (1): 51-75.

Norris K. (1993) The Impact of Prior Entrepreneurial Exposure on Perceptions of New Venture Feasibility and Desirability, *Entrepreneurship: Theory and Practice*, Vol. 18

Onay, M. ve Çavuşoğlu, S. (2010). İşletmelerde girişimcilik özelliğini etkileyen faktörler: İç girişimcilik. *Yönetim ve Ekonomi*, 17 (1), 47-67.

Pfeiffer, E.W. (1997). What MIT learn from Stanford. *Forbes*, 25 August, 59.people are more successful as entrepreneurs than others", *Human Resources Management Review*, 13, 281–301.

Rauch, A. ve Frese, M. (2007). Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta-analysis on the relationship between owners' personality traits, business creation and success. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 16 (4), 353-385.

Runyan, R., Droge, R. ve Swinney, C. J. (2008). Entrepreneurial orientation versus small business orientation : What are their relationship to firm performance? *Journal of small Business Management*, 46 (4), 567-588.

Saraçoğlu, M., Duran, C. ve Taşkın, E. (2010). Girişimcilikte yaratıcılığın üç boyutu: Birey, süreç ve ürün. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10 (2), 1-14.

Siebert, S. E., Crant, M. J. ve Kraimer, M. L. (1999). Proactive personality and career success. *Journal of Applied Psychology*. 84 (3), 416-423.

Thompson, E. R, (2009). "Individual Entrepreneurial Intent: Construct Clarification and Development of an Internationally Reliable Metric", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33 (3), 669-694.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. 2. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.

Wilson, F., Marlino, D ve Kickul, J. (2004). Our entrepreneurial future: Examining the diverse attitudes and motivations of teens across gender and ethnic identity. *Journal of Developmental Entrepreneurship*. 9(3), 177-197.

Zhao, H., Seibert, S. E. ve Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265-1272.

<<http://ogrenci.gazi.edu.tr/istatistik/>> adresinden 20.03.2012 tarihinde alıntı yapılmıştır.